

Підійшовши до дверей магазину, в якому продаються чемодани, я помітив свого двоюрідного брата. Я помітив його, коли вже було надто пізно, щоб зникнути. Може, хтось здивується, чому це я, зустрічаючи двоюрідного брата, завжди непокоюсь. Отож, якщо ми про нього заговорили, то чому б не познайомити вас із моїм знаменитим родичем? Не дивуйтесь, що, зустрівшись із двоюрідним братом, я завжди серйозно замислююсь. Як на перший погляд, він чоловік сумирний і лагідний. Але він небезпечний, бо вважає себе умільцем, майстром на всі руки. Як і всі умільці, мій двоюрідний брат по-своєму добре лагодить черевики, розбирає годинники, вдосконалює радіоприймачі, переробляє холодильники і псує прилади, що звуться електролічильниками. Він уже винайшов душ, в якому вода нагрівається електрикою, створив новий тип ножики для сигар, одержав патенти на машинку відкривати консерви (машинка працює на газі), на зубочистку з протигнільною промивкою, на зрізувач мозолів з автоматичним перемикачем та на багато інших речей, які годі перелічити. Але, як не дивно, мій двоюрідний брат не був винахідливий в одному — він ще й досі не знайшов постійної роботи.

Дехто з недовірливих людей запевняє, що мій двоюрідний брат має на ногах мозолі, намуляні черевиками, що їх він сам полагодив, і ці мозолі болять йому навіть після того, як він їх зняв своїм власним апаратом; що його радіоприймач змішує короткі й довгі хвили різних передач з усієї планети; що його годинник відстає рівно на дві години тринадцять хвилин щодоби; що воду в його душі не можна нагріти й на градус; що дружини службовців, які мешкають в одному з ним будинку, воліють зламати дюжину ножів, odkриваючи бляшанки з сардинами, аби тільки не користуватися його машинкою; що якийсь курець обрізував

сигари його ножиком доти, поки не став купувати готові сигарети. Та це кажуть лише недовірливі люди, які погано знають мого двоюрідного брата. А от таку подію, яка сталася після останньої зустрічі з ним, вигадати неможливо. І зустріч, про яку я розповідаю, трапилась саме тоді, коли я підійшов до магазину, в якому продаються чемодани.

Виявляючи свою звичайну цікавість до чужих справ, двоюрідний брат жваво гукнув мені:

— Гей, чого це ти тут? Може, хочеш купити чемодан?

— Авжеж. Ще й чималий.

— А що, вирушаєш у подорож?

— Іду в Сан-Паулу. Гадаю, до суботи ще знайду такий, який мені треба.

— Я допоможу тобі! Який ти чемодан збираєшся купувати, дорогий чи ні?

— Та так, крузейро на вісімсот. Хоч якийсь. Мабуть, краще взяти чорний. Що ти на це скажеш?

— І ти віддаси вісімсот крузейро за чемодан?!

— Чом би ні, адже він стільки коштує.

Двоюрідний брат подивився на мене з таким великим жалем, що я аж зіщулився.

— Боюсь, що ти прогадаєш. Навіщо платити вісімсот крузейро за чемодан, коли можна мати значно кращий за півціни?

— За півціни? Це ж як?

— Дуже просто. Сьогодні понеділок. В по-дорож ти вирушаєш аж у суботу. Зараз ти мені даєш чотириста крузейро на матеріали, і я роблю для тебе чемодан у десять разів кращий, ніж ті, що в магазині. І точно за півціни!

Я завагався і хотів був відмовитись. Але перспектива заощадити чотириста крузейро переважила мою звичайну обережність. Не торгуючись, я віддав гроші двоюрідному братові і став чекати.

Чекав з нетерпінням. Через два дні брат приніс мені вістку. Він власною персоною з'явився до мене в дім і, сяючи від щастя, сказав упевнено:

— Знаєш, це не чемодан, а лялечка. Я вирішив зробити його більшим за ті, що в магазині. Більшим, ширшим і міцнішим! Ти щасливий чоловік. Матимеш чемодан на все життя. Обшитий шкірою, оббитий всередині найкращою тканиною, з нікельованими засувками і кілечками, під кришкою одна кишенька для паперів, друга для бритви... Краса!

— Тільки чи встигнеш ти зробити його?

— Безперечно! Тобі, друже, нема чого боятись. Завтра він буде тут. Сам побачиш. Побачиш і замилуєшся. Але послухай: такого чемодана, як ми розраховали, за чотириста крузейро не зробити. Матеріал тепер дорогий! Тим більше, що ти сам хотів платити вісімсот...

— Вісімсот! Але ж то в магазині...

— Що ти хочеш цим сказати? Чи не збираєшся ти порівняти магазинний чемодан із тим, що я зроблю? Чемодан, який ти матимеш, служитиме сто років!

— Але мені потрібен чемодан тільки для цієї подорожі. Через сто років я лежатиму в могилі, і чемодан мені не буде потрібний.

— О, вже згадав про похорони. Чистісінький песимізм. Хіба тобі не треба буде ще кудись їхати? Не будь скупий і дай чотириста крузейро.

Я дав.

— Тільки не забудь, що я вирушаю в по-дорож у суботу, о шостій ранку!

— Покладись на мене. У п'ятницю чемодан буде у тебе вдома!

В четвер, коли я цього зовсім не сподівався, двоюрідний брат, сяючи від радості, як переможець, влетів до мене в контору.

— Ти, хлопче, найщасливіша людина, чемодан виходить набагато кращий, ніж я сподівався.

— Виходить?! Ти хочеш сказати, що він іще не готовий?

— Він уже майже готовий. Залишилось тільки обшити його всередині, прикріпити ручку, пригнати засувки і відрегулювати секретний замок.

— Секретний замок? Навіщо?

— Оце так запитання?! Невже ти гадаєш, що я прибію звичайний замок на цей чудовий чемодан? Таке сказав! Думаєш, я роблю золоті цвяхи з латунними голівками? Помилуєшся. Я ніколи на таке не піду. Або роблю добру річ, або не роблю нічого. Розв'язи трохи гаманець, але зроби собі пречасну річ.

— Розв'язати гаманець?

— Не будь дріб'язковим. Що значить двісті крузейро, порівнюючи з секретним замком?

— Але мені зовсім непотрібний секретний замок для того, щоб зберігати піжаму, шкарпетки та зубну щіточку. До речі, чемодан у магазині коштує лише вісімсот.

— Якщо хочеш, купуй собі в магазині... Але годі! Мене вже нудить од цих балачок. Як можна порівнювати магазинний чемодан із тим, що я зробив для тебе! Одразу видно, що ти не розумієшся на чемоданах. Якби розумівся, то не наплів би таких дурниць. Крім того, не забувай, що за тисячу крузейро ти матимеш річ, яка коштує більше трьох тисяч!

Я скорився. І дав ще двісті. Намагався нічого більше не думати. Але наступного дня, коли почало вечоріти, я занепокоївся. Одяг купую лежав на ліжку, квіток був у мене в кишені, а двоюрідний брат усе не з'являвся.

Об одинадцятій задеренчав телефон. Дзвонив брат. Я почув його радісний голос:

— Щойно закінчив. Чемодан незвичайний!

— Ти скоро його принесеш?

— Принести? Аякже. Почекай півгодини. Вранці проведу тебе в аеропорт, щоб побачити, як усі милуватимуться твоїм чемоданом. У тебе є костюм каштанового кольору? Треба, щоб він пасував до чемодана!

Чемодан привезли серед ночі. Заплативши водієві таксі, я глянув і перелякався. Оце так чемодан! Півтора метра в довжину і майже стільки ж у ширину! Жовтогарячий шкіряний чемодан лежав на підлозі, як стомлене чудовисько. Його нікельовані засувки блищали, великий замок аж світився, виділяючись на золотому тлі. Моя дружина злякано дивилась на цю жовту річ, боячись торкнутись до неї. Але жереб був кинутий, одяг купую лежав на ліжку. Вже було за північ, а я мав виїжджати о шостій ранку. На сміливих, я підійшов до чемодана. Перерізав шпагат, на якому висів ключ. Обережно встромив ключ у отвір замка. Повернув

наліво і спробував підняти віко. Марно. Повернув ключ двічі направо, але віко не повернулось. Я зупинився, поміркував. І знову повернув ключ — тричі наліво й двічі направо. Ані руш. Поміркував трохи і знову повернув ключ кілька разів наліво, а потім направо. Натиснув коліном на віко. Хоч би що! Чемодан був герметично зачинений. Віко навіть не здригнулось. Я побіг до телефону, підбираючи найбрутальніші лайки, щоб добре висповідати брата. Та не встиг я узяти трубку, як телефон задзвонив сам. Це був, звичайно, він, мій дорогий родич.

— Тобі вже привезли? Ну, як?

Я сказав, цідячи крізь зуби кожне слово:

— Може, ти вважаєш, що цю скриню можна колись відчинити?

— Що? Замок? Та це ж дуже легко! Він секретний. Отже, роби так: змасти легенько ключ олією, обережно встроми у замок, зроби півоберта направо, — чув? — півоберта, потім два повні наліво, знов півоберта направо, натисни тихенько на віко і витягни ключ. Віко відчиняється само, його штовхає пружина.

— Гаразд, зачекай трохи, поки я знайду олівець і папір.

Тримаючи в руці інструкцію, я знову засів біля чемодана. І після чотирьох спроб я досяг того, що віко підстрибнуло. І так підстрибнуло, що луснуло по лобі мою дружину, яка схилилася над чемоданом, допомагаючи мені. Бідолаха схопилася рукою за чоло, де одразу набігла гуля.

Я здивовано зазирнув у середину чемодана. Це був, справжній лабіринт потайних шухлядок, відсіків, кишень. Я аж розгубився. Усе було оббите яскраво-червоним атласом. Я подивився на годинник, щоб повернутись до дійсності. Було чверть на першу ночі.

Так-сяк ми з дружиною вклали одяг у чемодан, нехтуючи тайниками. Було вже пів на

третю, коли я, зморений і виснажений, ліг нарешті спати. Глянув на дружину з гулею на лобі і попросив розбудити мене за три години.

Піднявся я пізно. Настрій був препоганий. Поспіхом одягнувся і як навіжений побіг до таксі, яке вже сигналоло під дверима. Не знаю, чи зможе хто-небудь описати мою подорож до аеродрому. Скажу тільки, що двоюрідний брат сидів у мене під боком і безупинно вихваляв чемодан, з любов'ю гладячи його жовтогарячу шкіру.

Коли я вискочив з таксі, до відльоту залишалося рівно три хвилини. І тоді трапилася біда! Двоюрідний брат подав мені з машини чемодан. Я обережно взяв його і поставив на землю. Та коли платив шоферові гроші — раптом почувся сухий тріск, шум годинникової пружини (це спрацював механізм секретного замка), і чемодан розчинився надвоє, викидаючи на землю із своєї червоної пащі мої шкарпетки, сорочки, папери, зубну щітку, бритву, черевики, піжаму, халат, носовички, рушники, трубочки з аспірином, — тобто все, що з такими труднощами було запхнуте всередину чудовиська і довірене на збереження його секретному замкові.

Коли ми закінчували збирати розкидані довкола речі, літак прогурчав над нашими головами, набираючи висоту.

Уклякнувши біля чемодана і забувши про все на світі, мій брат із зацікавленням розглядав замок.

Мені було не до милування. Мене гнітила образа, боліли рани, які я дістав, коли пружина вилетіла з чемодана. Але ж хіба я міг іти до нашого окружного судді і скаржитися на свого власного двоюрідного брата?!

*З португальської переклав
Михайло ЛИТВИНЕЦЬ*

